

Na Balkanu je vzplamtel plamen vstaje za svobodo in demokracijo

Govor podpredsednika zvezne vlade Jugoslavije Edvarda Kardelja na prvem kongresu balkanske mladine

Beograd, 9. Tanjug. — «Dragi bratje in sestre, mladi tovariši, gospoda! Toplo in iz srca vas pozdravljam v imenu vlade demokratične federativne Jugoslavije. Za mladostjo in ljubezni sprejema danes in se težnja prestolnice demokratične federativne Jugoslavije in vsa dežela v svoji sredi predstavnike mlade pokolenja balkanskih narodov in njihove goste. Kongres balkanske mladine je gotovo simboličnega značaja. Komaj so utihnili topovi, ko se je zbrala mladina balkanskih narodov, da pred vsem svetom izgovori o tem, kar so že tako dolgo mislili v svojih srcih najboljši ljudje teh narodov, da izgovori o vročih željah ogromne večine ljudskih množic balkanskih dežel, da se balkanski narodi pobratijo, da jim bo zagotovljena svoboda in mir ter nemotena notranja izgradnja blagostanja in sreče. V svoji svoji zgodovini so se balkanski narodi borili za svojo svobodo, proti Turkom, avstrijskim in madžarskim osvajačem, Benečanom in italijanskim imperialistom. Njihova zgodovina je izpolnjena z vstajami, žrtvami, trpljenjem, zmagami iz svobodoljubja, velikimi nepremidnimi pridobitvami, ustvarjanjem nerodnih držav, hitrim razvojem narodne kulture in št. Medtem je bil Balkan krati tudi poprišče mnogih interesov, zlasti v zadnjih sto letih. Na njegovih tleh so se križali tuji imperializmi in čestokrat odredjali pota zgodovine balkanskih narodov proti njihovi volji in njihovim interesom. Vesali so se z reakcionarnimi, protidemokratskimi silami teh narodov in jih izkoriščali kot svoje orodje. Zato je zgodovina balkanskih narodov izpolnjena tudi z medsebojnimi spopadi, zmagami, težkimi narodnimi nesrečami itd.

Tako je bilo tudi v tej vojni. Nemški fašistični imperialisti so izkoristili notranje reakcionarno protidemokratsko silo v Rumuniji, Madžarski in Bolgariji, da potegnejo te narode v vojno proti Sovjetski zvezi, proti Združenim narodom in proti svobodoljubnim silam sploh. Prav to so hoteli napraviti tudi v Jugoslaviji, ko so podpisali z vladno Cvetkovič-Maček tro-

ni pakt in pripravljati pozneje z Dražom Mihajlovičem zarote proti narodnoosvobodilnemu pokretu. Toda vse te načrte so prekržili naši narodi najprej 27. marca 1941, pozneje pa z vse svojo junaško osvobodilno borbo skozi polna štiri leta vojne.

Jugoslavija v tej borbi na Balkanu ni ostala osamljena. Junaško sta se dvignila k vstaji tudi grški albanski narod, razvili so partizanski odredi v Bolgariji in drugod. Na Balkanu je znova vzplamtel plamen vstaje za svobodo in demokracijo. Po zaslugi te borbe in v prvi vrsti osvobodilnega prodora Rdeče armade na Balkan in njene pomoči balkanskim narodom, ki so se borili, so bile balkanske dežele osvobojene, okupator uničen ali pregnan. Toda ne samo to. Po zaslugi dosledne demokratične politike voditeljev Rdeče armade v deželah, ki jih je ta osvobodila, so mogli narodi teh dežel končno svobodno izraziti svojo voljo. Zato se imenuje v vseh teh deželah prevzelo oblast demokratične sile. Profidemokratske reakcionarne sile, ki so bile toliko desetletij glavni krivec medsebojnih spopadov na Balkanu, so zlomljene skoraj v vseh balkanskih deželah in ustvarjeni so pogoji za resnično bratsko in prijateljske odnose med balkanskimi narodi v bodočnosti.

Na svetu so ljudje, ki mislijo, da je slabo, da se balkanski narodi borijo, da je nekaj slabega v režimih in v notranjem redu, ki podpirajo tako razvojno pot na Balkanu. Jaz pa mislim, če nič v tej naši življenjski praksi ne dokazuje, da so balkanski narodi našli svojo pravo pot, je dokaz prav to dejstvo, da oni danes pogumno uničujejo izvor medsebojnih spopadov in vojne, ker samo tako morejo postati steber miru v tem delu Evrope, ker samo tako ne bodo več orodje fašističnih in profidemokratskih sovražnikov demokracije, svobode narodov, miru in napredka. Ali more en sam iskren demokrat na svetu reči, da so to slabi uspehi političnih izprememb na Balkanu?

Vaš kongres potrjuje to voljo ljudskih množic na Balkanu. Ta kongres pomeni, da je mlado pokolenje Balkana posnelo dobre nauke iz vrst nesreč, v katere so bile vržene balkanske dežele v poslednjih desetletjih. Tako je bilo tudi v tej vojni. Nemški fašistični imperialisti so izkoristili notranje reakcionarno protidemokratsko silo v Rumuniji, Madžarski in Bolgariji, da potegnejo te narode v vojno proti Sovjetski zvezi, proti Združenim narodom in proti svobodoljubnim silam sploh. Prav to so hoteli napraviti tudi v Jugoslaviji, ko so podpisali z vladno Cvetkovič-Maček tro-

Nemški imperialisti Ameriška odkritja o zločinskih mahinacijah nemških veleindustrijev

Moskva, 11. Tass. — «Krasnaja Zvezda» poroča: Nemški imperialisti še vedno sanjajo, da bodo spet prišli na površje. Koliko je Nemčija gospodarsko razorožena, lahko izvedemo iz poročila senatorja Kilgoreja, pomočnika državnega tajnika Claytona, načelnika urada za zunanjo gospodarsko upravo Crawleya in končno iz poročila dobro znane ameriškega finančnika Barucha, ki so ga podali v podkrovnosti za vojno mobilizacijo pri zunanje-političnem oddelku ZDA.

Čudovite vertje, da je nemški industrijski stroj še vedno ogromen in popolnoma organiziran za vojno. Ta vojni stroj je razmeroma malo trpel sprito letalskih napadov. «Uč občini priklji», je izjavil Crawley, v kakih petih letih bo Nemčija bolj pripravljena za vojno, kakor je bila leta 1939. Ogromna nemška industrija Nemčije lahko celo še sedaj proizvede 100.000 ton sintetičnega kavčuka, 5.000.000 ton sintetičnega mineralnega olja, 100.000 ton aluminija itd. Vsa ta industrija je ostala praktično nepoškodovana.

Nadaljnji vir nemške gospodarske napadalne sile v bodočnosti so kartelne pogodbe nemških podjetij s tujimi tvrdkami. Clayton trdi, da bo nemogoče preprečiti bodoči napad nemškega imperializma brez odprave teh kartelnih pogojev. Zato tega trdnost vztraja pri prisilni likvidaciji vseh nemških kartelnih pogojev, ki so veljave v Nemčiji do 1. januarja 1948. Res je, da je to zelo težava naloga, ker imajo v mnogih primerih nemške tvrdke vodilne uradnike iz vrst zaveznikov narodov. Tak je na pr. položaj v današnji Južne Amerike, kjer do današnjega dne deluje na stopni nemških podjetij.

Baruch vztraja pri popolnem uničenju nemškega vojnega potenciala na ta način, da se nemška industrija prenese na vzhod in zapad.

«Predaja nemške podmornice»
Buenos Ayres, 11. Reuter. — Poročilo, ki ga je izdalo argentinsko mornariško ministrstvo pravi, da je 700-tonska in precej pokškodovana nemška podmornica pripadla na operacijsko la Plata. Posadka, ki šteje 54 mož je fizično popolnoma izčrpana in je bila takoj po prihodu internirana.

Truman na poti v Evropo

London, 11. Reuter. — Kakor pravi sinočnja neuradna poročila, kaže, da se bodo v kratkem sestali predstavniki treh velesil, Zavezniki, diplomati in funkcionarji so prispoli v Berlin, da pripravijo vse potrebno za sestanek v Potsdamu.

Predsednik Truman je na poti v Evropo na vojni ladji ter se pripravila s svojimi političnimi ter vojaškimi svetovalci na konferenco. Doselej predsednika ZDA še nikoli ni spremljalo na kako evropsko konferenco toliko ljudi. Kraj in dan Trumanovega prihoda v Evropo čuvajo v tajnosti. Predsednik Zedinj. držav bo v Londonu v gosteh pri kralju in kraljici v Buckinghamski palači.

«France Soir» pravi, da bo Churchill, ki je na odhodu blizu Hendaya ob francosko-španski meji, v soboto odpotoval. Londonski uradni krogi so danes odločno demantirali vsak glas o sestanku Churchilla z generalom Francom.

Razpust balkanskega letalskega zbora

Zavezniško poveljstvo v Italiji, 11. VZN. — V dnevnem povelju ki so ga danes tu izdali, so objavili razpust balkanskega letalskega zbora, ki je pripadal letalskim silam na Sredozemlju.

Maršal letalstva, sir Guy Garrod, podpoveljnik oddelkov RAF-a na Sredozemlju in na Srednjem vzhodu, je izjavil, da so združeni napori eskadril Velike Britanije, Združenih držav, Sovjetske zveze, Poljske, Grčije, Jugoslavije in Italije v manj kot enem letu odločno prispevale k uničenju sovražnika v balkanskih deželah in na Jadranu.

Sovjetski ambasador pri Pariju

Rim, 11. VZN. — Včeraj popoldne je predsednik vlade Parri v palači Viminale sprejel ambasadorja ZSSR ter se z njim zadržal v razgovoru približno eno uro.

Položaj Reke

Pomembne napovedi predsednika hrvatske vlade o reški avtonomiji po mirovni konferenci

Sušak, 11. Tanjug. — Te dni se je mudil na Sušaku predsednik vlade federativne Hrvatske dr. Vladimir Bakarić. Ko so izvedeli za njegov prihod predstavniki organizacij JNOF-a, narodne oblasti italijanske zveze sušskih organizacij, so ga proslili za sprejem. V imenu mesta Reke ga je pozdravil predsednik Riorfronchi, član izvršnega odbora italijanske zveze ter mu obrazložil politični in gospodarski položaj Reke. Govoril je v imenu protifašističnih in demokratičnih sil Reke, ki so v času osvobodilne vojne pokazale svojo pravo voljo: «Predstavniki širokih slojev mesta Reke najaktivneje sodelujejo v narodno-osvobodilnem gibanju. Dobro je, da je reško ljudstvo pokazalo za manifestacijami, kako je srečno, da se je osvobodilo fašizma, tembolj ker ve, da je Reka povezana s svojim zaledjem v novi Jugoslaviji in da gre najljepši bodočnosti naproti.» Z ozirom na stare šege Reke je izrazil želje mesta glede občinske avtonomije.

V odgovoru je dr. Bakarić izrazil mišljenje hrvatske vlade in dejal med drugim, da je popolnoma prepričan, da bo hrvatska spoštovala demokratične tradicije prebivalstva Reke in mu bo zvesta svojimi načetom o postopanju z narodnimi manjšinami, da mestu občinske avtonomije v okviru demokratične federativne Jugoslavije. V to svrhu se bo izdal poseben statut skupno s predstavniki Reke. Medtem pa ostanje zaenkrat stvari, kakor so, ker je Reka kakor vsa Istra do mirovne konference zasledeno področje IV. Jugoslovanske armade.

Članek z naslovom «Ostvarjenje zveze večje protifašistične mladine» govori o enotnosti in bratstvu Italijanov in Hrvatov in pravi med drugim: «Vsak padli tovariš je neovarna vez in novo poročilo za nemajno bratstvo Italijanov in Hrvatov, posvečeno s krvjo najboljših sinov.»

Časopis postavlja za enega glavnih ciljev poglobljanje zvez in enotnosti reške mladine z mladino vse Jugoslavije, ki naj očuvajo pridobitve, dosežene v borbi. List pravi: «Reška mladina ve, da bo mogla delovati in napredovati bodisi na političnem, bodisi na družbenem ali kulturnem polju samo v okviru svobodne in napredne Jugoslavije.»

Reška tobačna tovarna

Reka, 11. Tanjug. — Tobakna tovarna na Reki obratuje z omejeno kapaciteto zaradi pomanjkanja surovin. Nemci so ob priliki svojega umika odšli 25 vagonov tobačka. Da bi se zaposlilo čim več ljudi, so uvedli ročno polnjenje cigaretnih škaflice. Od delavcev in delavk jih je največ mešanov, prebivalcev Reke, Zameta in Istre. Hrvati in Italijani delajo skupno. Tovarna obratuje z osmimi stroji za izdelovanje cigaret. V osmih delovnih urah zmore vsak stroj po 33.000 cigaret, eden celo po 300.000 cigaret. Sedaj ne obratujejo vsi stroji. V tovarni izdelujejo tudi cigare. Predstojnik tovarne skrbi za nabavo surovin. V najkrajšem času bo tovarna prejela 90.000 kg tobačka v predelavo.

Nov mladinski list na Reki

Reka, 11. Tanjug. — Na Reki je izšla prva številka glasila reške protifašistične mladine enotnih in bratskih Italijanov in Hrvatov. V

Zahvala Italijanskim protifašistk

Beograd, 11. Tanjug. — Protifašistične žene Italije, ki so sklenile, da skupno z ženami Jugoslavije nadaljujejo »borbo proti fašizmu za svobodno in pravično bodočnost, so poslale glavnemu odboru AFZ-ja Jugoslavije naslednje brzojavke: «Ko zapušamo jugoslovanska tla, sporočamo ženam protifašistkam Jugoslavije našo iskreno zahvalo za prisrčni sprejem, katerega smo bile deležne v Jugoslaviji, in vam pošiljamo naš bratski pozdrav v imenu vseh žena protifašistk Italije.»

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Velikopotezna obnova v Ukrajini

Kijev, 11. Tass. — Na zborovanju Vrhovnega Sovjeta Ukrajine je bilo obelodano ogromno obnovitveno delo, ki je bilo opravljeno po osvoboditvi republike od nemških okupatorjev. Premogokopno področje ob Doncu, ponos Ukrajine, je oživelo. Na stotine rudnikov je bilo na novo otvorenih ali obnovljenih. Produkcija teh rudnikov znaša 71.000 ton premoga dnevno, kar je več, kakor je znašala dnevna produkcija vsega Donbasa v l. 1913. in 1928. v Ukrajini je bilo obnovljenih 8254 težkih industrijskih podjetij, ter 77.000 podjetij težke industrije. 690 milijonov rubljev je bilo v letu 1945. predvidenih v ukrajinskem državnem proračunu za nadaljevanje rekonstrukcijskih del. To bo omogočilo razširiti obseg obnovitvenih del.

Velik napredek je bil dosežen v ukrajinskem poljedelstvu. Koncem preteklega leta so pričele vsa traktorjske postaje s približno 49 tisoč traktorjev in 15 tisoč žetvenih kombainov, spet obrazovati. Letos je bilo predvidenih v proračunu za ukrajinsko kmetijstvo 429 milijonov rubljev. Obnavlja se mreža državnih trgovin. Trgovinski promet bo znašal 17 milijard rubljev nasproti 8,6 milijarde v preteklem letu. Od osvobođenja Ukrajine izpod nemške jarma je bilo obnovljenih in v mestih 66.500 hiš, na deželi pa 187.000. V 19 mestih je električna železnica že spet v prometu. Tudi privajno stvarno gibanje je bilo precej veliko. V letu 18 mesecev, so dobili graditelji od države kredit v znesku 28 milijonov rubljev. V Kijevu so se začela pripravljala dela za zgradbo podzemske železnice. V l. 1942. je sovjetska vlada nakazala v ta namen 1,5 milijona rubljev. Gradi se tudi plinovod med Dašavo in med Kijevom. Postopno oživlja tudi ukrajinsko narodno šolstvo. Koncem t. l. bo delovalo 26.900 šol, v katero bo hodilo 5 milijonov šolarjev in dijakov. 128 tisoč dijakov se je vpisalo v višje šolske zavode in v tehniške šole.

podpisuje pozdravno poslanico ljudstvom Sovjetske zveze. Isti knjiga navaja Chaplinov nagovor na Sovjetsko zvezo, v katerem pravi: «Pozdravljam te, Sovjetska zveza, zaradi veličanstvenega boja, katerega si pričela v imenu svobode. Pozdravljam te, sovjetsko ljudstvo, pozdravljam pogum, s katerim si izvršilo najrdnejši poskus v zgodovini človeštva in pri katerem si doseglo blesteče uspehe in premagovanju vseh težav. Pozdravljam te, Rusija, ki te nič ne more zaustaviti na tvoji poti napredka.»

Eksplozija v Dunkerqueu

Pariz, 11. Reuter. — Včeraj popoldne je nastala v velikem munijskem skladišču v Dunkerqueu eksplozija, kateri so sledile v teku dneva še druge. Drobni granat so se razleteli daleč naokrog po pristanišču in kolodvoru. Porušene so bile vojašnice, ki so jih bili pred kratkim popravili, in je baje precej mrtvih. V tem skladišču so Nemci zbirali razstrelivo.

Skupna uprava Avstrije

London, 11. VZN. — «Reuter» je prejel od svoje posebne poročevalca sledečo vest. Popoln sporazum je bil dosežen med štirimi velesilami glede skupnega upravljanja Avstrije. Zavezniška komisija za upravljanje Avstrije bo ustanovljena v prihodnjem mesec na Dunaju in v njej bodo zastopniki Velike Britanije, Združenih držav, Rusije in Francije. Rusi so pristali na predlog Amerike glede uporabljanja Dunava za prometno pot in je tudi prišlo do sporazuma, da bo imela vsaka zastopana država zunanje mesta na pod sovjetsko okupacijo svoje posebno etališče. Zdi se, da je bil dosežen tudi sporazum glede združanja zavezniške komisije za Avstrijo, in sicer:

1. Ustanovi se skupna uprava za Avstrijo;
2. ustanovi se nova Avstrija, ki bo uadno neodvisna od Nemčije;
3. ukrene se vse potrebno za razpis svobodnih volitev, ki naj bi se vršile čimprej.

IZ JUGOSLAVIJE

Zadružništvo v Hercegovini

Beograd, 11. Tanjug. — Zadružni odbor za Hercegovino je sprožil vprašanje o ustanovitvi zadrug. Na iniciativno delo odbora je ljudstvo Hercegovine odgovorilo z množičnim vstopanjem v zadrugo. Do sedaj je okoli 60% gospodinjstev včlanjenih v zadrugah; v Ljubuških srezu pa celo 90%. Danes posluje skupno 26 novo ustanovljenih in obnovljenih zadrug. V občini Dabrovo je ustanovljena zadruga, v katero je od 700 gospodinjstev vstopilo 530. Ona so s svojimi vlogami, ki so nekajkrat preselega predvidevano vsoto, ustanovila osnovni kapital zadruge s 500.000 kunami. Skupni promet, ki so ga imela zadruge v tem času znaša preko milijardo kun. Največ je ustanovljenih nabavljajlo-potrošnih zadrug. Sedaj se vrši reorganizacija v zvezi z odloki, sprejetimi na skupščini v Sarajevu. Po prometu, organizaciji in številu zadrugarjev so najbolj uspešne zadruge v okraju Trebinje. V Mostarju so ustanovili tudi sadjarsko zadrugo, v katero je že včlanjenih 70% vseh sadjarjev. Ona se trudi, da se letošnja letina sadja izvzoi. Do sedaj izvzajajo na dan pol vagona, pozneje pa se bo ta količina povečala z zboljšanjem transportnih sredstev. Osnovani so tudi štiri čebelarjske zadruge in to v Trebinju, Ljubuških, Stoču in Ljubinju. Zadruga ima okoli 540 zadrugarjev; osnovevala pa se bodo še štiri.

Sadna letina v Bosni in Hercegovini

Sarajevo, 9. Tanjug. — Na ozemlju Bosne in Hercegovine je letošnja tergetav sadja zelo dobra. Strokovnjaki računajo, da se bo pridobilo okoli 20.000 vagonov sliv, 2700 jabolk, 1200 hrušk, 1100 orehov in 2000 vagonov ostalega sadja. Povprečna sadna letina preteklih let je znašala okoli 17.000 vagonov in nasproti temu bo letošnja letina sadja več ko 80% boljša. Posebno je obilo in tudi po kakovosti dobrih sliv, orehov, jabolk, marelic in kostanja, medtem ko so hruške in ostalo sadje slabše. Vprašanje obilne letine sadja se je v predvojni letih reševalo v dobrih meri z izvozom svežega sadja v tujino. Letos pa bo zaradi težkih vojnih posledic, prometnih ovir, slabih trgovskih zvez z inozemstvom in drugih ovir izvoza manjši.

Mladina pomaga pri žetvi

Beograd, 11. Tanjug. — V Oslje-ku se je združilo iz varadinskoga, preloškega in čakoveškega okraja 2800 mladincev in mladink v južne brigade, ki nosijo ime po junaškem padlem proletarskem borcu Miji Moleku. Brigade so odpotovale v Oslje, da bodo pomagale pri žetvi in drugih poljskih delih v osješkem okrožju. Mladince in mladinke iz Medimurja so sprejeli na postaji predstavniki narodnoosvobodilnega odbora in USAOJ-a. Porazdelili so jih po državnih in zasebnih kmetijskih gospodarstvih, kjer bodo ostali dokler ne bodo dokončana vsa dela v zvezi z žetvijo.

Taborišče groze

London, 11. Tass. — «Reynold News» objavlja članek pod naslovom: «Francovo taborišče groze». Napisa je to je žena, ki je prišla v London po osvoboditvi iz koncentracijskega taborišča v Španiji. «V taborišču, pisarica, kjer sem bila 4 meseca,» pravi, sem odkrila malo pravice v novi Francoski Španiji. Mnogo porojenih žena je zaprtih zaradi političnih pregreškov, ki jih niso imeli storiti. Njihove osebnosti so obdelane v stopnje od 6 do 30 let. Žene, ki so zaprte v tej ječi, so podvržene krutemu mučenju. Neka jeznica, Conches, ki je bila skupaj s 6 drugimi ženami obdelovana progrednega dela za zaveznike, je bila po aretaciji mučena in trpinčena več ur, da bi jo prisilili, da bi izdala imena svojih tovarišev. Neko drugo mlado 18 letno dekle, obdelovano v taborišču, pišem blivim publikancem v bližini Figuerasa, so mučili v policijski centrali celo s tlačilni cigaretami. Žena zaključuje: «Strmelna sem, na kak način so te žene branile svojo moralno nepopornost in politično prepričanje kljub vsemu strahotnemu trpljenju, in dobila sem pravo sliko o tem, kaj se godi v viletaju Francoske Španije.»

Neugodne napovedi za zimo

London, 11. Reuter. — «Timesov» vodnik podpira objavo generalnega ravnatelja UNRRA-e Lehmana, ki je dejal, da bo lakota zadela Balkan in Italijo. Če Združeni narodi ne bodo prisločili na pomoč in izpolnili primanjkljaj živil. «Times», ki pravi, da je Lehmanova izjava »vzemirajučosa«, izjavlja, da niso težave, katerim se bliža Italija, izključno njene težave. Obratno, te težave, so skupne večjim delom Evrope. Čeprav se stanje evropskega gospodarstva ne bo pokazalo jasno, preden se ne bo odločila bodočnost nemške industrije, lahko že vidimo glavne težave, ki jih bo prinesla prihodnja zima. Zbog premoaga in živilo so tako majhne, da bosta posledica tega lakota in mrz. Italija potrebuje takojšnjih pošiljk premoaga. Nemški premoag, katerega je dobivala preko Švice, je služil njeni vojni industriji. Ker je večina tovarna v dobrem stanju, jih morejo prenosovati za potrebe v miru, če bi moglo dobiti mehanične sile. Brez mehanične energije industrijski sever ne bo mogel sprejeti vseh ujetnikov in prisilno izseljenecov, ki se v tisočih vračajo domov. Po pokazalo jasno, preden se ne bo odločila bodočnost nemške industrije, lahko že vidimo glavne težave, ki jih bo prinesla prihodnja zima.

Francovi prijatelji

London, 11. Tanjug. — «News Chronicle» objavlja pod naslovom «Kdo je Francov prijatelj» vodnik, ki v njem pravi med drugim: «Zmed mnogih, ki se bodo znašli ob sestanku velike trojice v prav nezavidnem položaju, prisiljeni ob zid, gotovo ne bo nihče bolj v skrbeh kakor Franco, ker bo, kakor poročajo, berlinski sestanek zelo verjetno odločil o usodi španskega diktatorja Franco vsekar pazljivo zasleduje nič dobrega obstajajočo predguro v sovjetskem tisku. «Kakšne tajnisvene sile odlašajo s Francovo odstranitvijo z oblasti?», pravi moskovska «Pravda», ki naglasi, da je Španija postala aredišče fašističnih tolp, ki jih podpira z orožjem in denarjem. Čas je, da se temu režimu napravi konec.

Španija ne sme postati izhodna točka za fašiste in revolucionarje v Evropi. Ze dolgo časa smo mislili, da se Franco maja v svojem položaju. Kakor poročajo, se caudillo bavi z mislijo, da bi ustvaril nametniški svet, mouajhujo brez kralja, in da bi sklical parlament. Njegovo branilce prikazujejo kot človeka, ki ga svet napačno razume in ki hoče pripeljati Španijo v družbo liberalnih demokratov. Mar je kdaj izgledal kot Hitler in Mussolini? Mar je kdaj obstojela modra divizija?

Objube in oblike v Španiji so dobera ilustracija stare otroške pesmi: «Ko je bil vrab volan, je obljubil, da bo postal svetnik, ko pa je ozdravel, je pozabil, da bi moral postati svetnik. Milijoni ljudi pa nikoli ne bodo mogli pozabiti, kaj je Franco napravil. Uganka je, kdo so Francovi prijatelji, ki še vedno vzdržujejo šibkega in slabotnega

Napačna pota

Dne 9. t. m. je zavezniška policija aretirala in zaprla dva člana uredništva «Primorskega dnevnika», tov. Grabnerja Borisa in Pažona Andreja. V začetku smo bili prepričani, da gre za neljubo pomoči, ki se bo prej ali slej popravila in razčistila. Toda minevalo dnevi in tovariši še nista izpuščena. Kdo sta tu dva in kaj sta za kraljico? Oba sta žvela nekakšno podobno življenje. Grabner, sluhatelj slavistike na ljubljanski univerzi od prihoda okupatorjev, je bil zaradi svojih protifašističnih nazorov in delovanja zaprt od takratnih italijanskih fašističnih oblasti ter interniran v Gonarsu. Ob kapitulaciji Italije pa je odšel v partizane, kjer se je udeleževal večina kot vojni dopisnik. Pri tem se je udeleževal številnih akcij in je skupno z ostalimi borci obdelal jurisla na sovrainika. Zaradi tega je bil tudi odkliovani z redom hrabrosti. Pažon Andrej, po poklicu kmet, je trpel po ječah za časa italijanskega jarka, po njegovem razpadu pa je v letu 1943 pristopil k narodno-osvobodilni borbi vse do njenega zmagovitega zaključka.

Z začetjem se izprašujemo, kakšni so bili razlogi, ki so dali povod za aretacijo teh dveh borcev za svobodo in demokratično idejo, ki sta se prav tako kakor zares najboljši borci zapadnih zaveznikov borila proti fašizmu s puško in besedo.

Spominjamo se že, kako je radio London pozval jugoslovanske in druge narode, naj se pridružijo narodno-osvobodilnemu boju ter uničujejo sovražnikovo živo silo in tehniko. Zda isti zavezniki po zmagoslavem boju zapirajo dosledne borce za svobodo, ki v času vojne niso oklevali ne štediti naporov in so vsakodnevno nastavljali svoje prsi v odprtem ogroženem boju.

Prav tako je zavezniki v svoji posejstvi zaprilo urednika lista «Il lavoratore» Giorgia Jakssetiča, ter še druge antifašiste.

Druga dne po aretaciji smo čitali v listu, ki ga izdajajo zavezniki, naslednje: Zaradi prevarnega delovanja elementov, ki jim je bil namen ustrahovati prebivalstvo in ovirati ukrepe, ki so bili izdani, da se mesto povrne v normalno življenje, je zavezniški poveljnik angleških in ameriških čet v Juljski krajini odredil določeno število aretacij, ki so bile večeraj izvršene. Zelo se čudimo, ko se borei proti fašizmu primerjajo s prevarnatimi elementi.

Mnenja smo, da taki ukrepi ne vodijo k pomirni ljudskih množic.

